

בצל הטרור הבינלאומי

אלוף (מיל') חיים הרצוג

בשנים האחרונות נמצא הטרור הבינלאומי בעלייה מתמדת. מספרן של פעולות הטרור בעולם עלה בהתמדה מאז 1970. מ-293 פעולות ברחבי העולם כולו ב-1970, עלה המספר בהדרגה והגיע ל-388 מקרים ב-1974. מאז עלתה העקומה באורח משמעי: ב-1975 התבצעו 572 פעולות טרור, ב-1976 התבצעו 728 פעולות טרור, ב-1977 1256 ועד 4 באוקטובר 1978 התבצעו 867 פעולות. לציון מיוחד ראוייה העובדה ש-58.2 אחוזים מכלל פעולות הטרור שנרשמו מאז ינואר 1970 התרחשו בשלוש השנים האחרונות.

פעולות הטרור מתבצעות על ידי קשת רחבה של ארגונים בארצות שונות בעולם, הפועלים במגמה להשיג מטרות שונות. לבד מהארגונים הערביים השונים המבקשים לפגוע שוב ושוב במדינת ישראל ובאזרחיה, פועלים בעולם ארגונים נוספים המפנים את נשקם נגד מרכזי שלטון ונגד מה שמייצג את הממסד השלטוני בארצות שונות. כך רצחו אנשי ה"בריגדות האדומות" את ראש ממשלת איטליה לשעבר, אלדו מורו, ולאחרונה נרצח באירלנד הלורד מאונטבטן.

הסכנה הגדולה ביותר טמונה בנפילת נשק גרעיני לידי מדינות קטנות הנשלטות על-ידי חולי רוח כגון לוב או לידיהן של קבוצות טרור בינלאומיות.

פעולות הנגר שנקטות כדי לבלום את התפשטות הטרור הן בדרך כלל בתחום הצבאי, והן ננקטות כל אימת שמתבצע פיגוע חבלני. (לצורך כך הוקמו יחידות מיוחדות ללוחמה בטרור דוגמת ה-GSG-9 בגרמניה). השאלה העולה היא, האם די בתגובות צבאיות הננקטות לאחר הפיגוע החבלני, או שיש צורך בנקיטת אמצעים רחבים וכוללים יותר?

נדמה, כי הדרך שיש לנקוט כדי ללחום בטרור היא הדרך המדינית ולא הצבאית, ודווקא כאן נוטות מדינות מסוימות, לא רק שלא לצאת נגד הטרור אלא אף לתמוך משוקולים שונים בארגונים אלה ולספק להם נשק. אף ארגון האומות המאוחדות נראה כי לא נקט עד כה מדיניות חד-משמעית היוצאת חוצץ כנגד הטרור. מהי אם כך הדרך שנוקטות מדינות העולם

מול הטרור הבינלאומי, וכיצד ישפיע הרבר על עתידו של הטרור? בכך יעסקו הדברים הבאים. לפני כשלוש שנים הוגשה, בעקבות פעולת צה"ל באנטבה, הצעת ההחלטה של הגוש האפריקני לגנות את ישראל על פעולה זו. ראוי אולי להזכיר בפתח הערכה זו על סיוע מדינות לטרור הבינלאומי, אותו מעמד באו"ם, בו גונתה ישראל, אך לא נשמעה בו אף לא מילה אחת בגנות פעולת הטרור והחטיפה. הדברים הבאים יתמקדו בפעולותיהן של מדינות שונות התומכות בטרור תמיכה, שבלעדיה היה לטרור סיכוי מועט בעולם של היום, וניתן היה אף לבלמו.

מדינות בסיוע לטרור

כשעוסקים בנושא זה אי אפשר שלא לחשוב על תפקידה המרכזי של לוב. משטרו של קדאפי תומך כבר שנים בהתלהבות ובגלוי, באלימות מהפכנית. ממספר הפעמים שלוב הייתה קשורה לקבוצות טרור ולפעולות טרור (ובכלל זה ההתקפה של קרלוס על כנס אופ"ק בוניה), נראה כי קולונל קדאפי עומד בשורה הראשונה של חסידי הטרור חסרי המעצורים בעולם. טריפולי ממוקדת בגופים לאומנים, יהיו צבעם או נטייתם האידיאולוגיים אשר יהיו, ועל כן הנהנים מחסדיהם הם רבים ושונים. בנוסף למספר קבוצות פלסטיניות מהמיליטנטיות ביותר, הם כוללים את המחתרת האירית ומספר תנועות גרילה ידועות פחות בפיליפינים, באתיופיה, בסומליה, ברפובליקה העממית של תימן, בצ'אד, במרוקו, בטוניס, בתילאנד ובפנמה. עמדתה של מוסקווה פחות חד-משמעית. בגישתם היסודית מטילים הסובייטים ספק בתועלתן של פעולות טרור על-לאומיות. הם חזרו והזהירו כי אלימות מופרזת עלולה לפגוע בשמם של המעורבים והדגישו את אמונתם שטקטיקה זו לא רק שאינה מועילה בדרך כלל, אלא עלולה אף להוביל לתוצאות שליליות, מחוץ ליכולת שליטה וחיווי מראש. אך באותה שעה, האינטרסים הרחבים יותר של הקרמלין, שחלקם נובעים מהיחסים השליליים עם פקין, מונעים מבריה"מ נקיטת מדיניות חד-משמעית. וכך, לאחר תקופה של היסוס, החלו הסובייטים ב-1969 להזרים כספים, נשק וסיוע אחר אל קבוצות פראין באמצעות מספר מתווכים. כל הסימנים מעידים כי הם ממשיכים בכך גם כיום.

כדומה לכך המשיכו בתכניתם ארוכת הימים להבאת מהפכנים צעירים מכל העולם השלישי לכרית המועצות לשם אימונים ואינדוקציה טרינציה. וכדוגמת קרלוס, הופיעו כמה מהם לאחר זמן מה על במת הטרור הבינלאומי. מכל מקום, דבר אחד ברור. אפילו יגיעו הסובייטים לתוצאה שונה, הרי שמאמציהם להשיג השפעה כלשהי על פעילות הקיצוניים תרמו רבות להחמרה ולהתדרדרות הנוכחיים בפעילות הטרור העל-לאומי. אכן, חייבים היו הסובייטים ללמוד מן העבר, כי כל סיוע שניתן לקבוצות קיצוניות בתנאים אלה, מגביר את יכולת הפעילות העצמאית של מקבלי הסיוע.

בחדשים מאי-יוני 1979, כאשר השמיע הנשיא ניררה את דבריו הביקורת שלו על הארגון לאחדות אפריקה ואת הנמקותיו לפלישת טנזניה לאוגנדה. קשה היה שלא להיזכר בדבריו נציג טנזניה, אחד מהעומדים בראש ההתקפה על ישראל. הוא התבטא כך: "על כן, ואני אומר זאת בכל כובד הראש, אנו רואים בפעולה הישראלית באנטבה לא רק איום על אוגנדה אלא איום על הסוברניות, העצמאות והשלמות הטריטוריאלית של מדינות אפריקה. אנו רואים בכך תקדים מסוכן מאד ביחסים הבינלאומיים. אנו רואים בכך תקדים עוד יותר מסוכן כאשר הדבר נוגע לזכויותיהן של מדינות קטנות וחלשות יותר בעולם... בכל הענווה, אני מבקש להצהיר כי אין אנו דנים כאן במצבה הפנימי של אוגנדה ולא באהדתם או בסלידתם של אנשים בכל הקשור לממשלת אוגנדה. לא אוגנדה על הפרק. אנו דנים בפעולה נגד אוגנדה; ודבר לא יהיה צבוע יותר, אני מצהיר, מאשר להפוך את קורבן התוקפנות לנאשם העיקרי ולנבל הראשי בעניין שלפנינו".

התשובה שהתבקשה לנציג טנזניה הייתה: "האם הייתה אפריקה נראית טוב יותר לו היו טרוריסטים פלסטינים, תוך עצימת עין של הנשיא אמין, טובחים יותר ממאה גברים, נשים וילדים? האם הייתה אפריקה נראית טוב יותר עם דמם של קורבנות חפים מפשע הניגר על אדמת אפריקה? מי הכתים את אפריקה? ישראל על שממשה את זכותה להציל את אזרחיה בהתאם לחוק הבינלאומי? או אותו משטר גזעני באוגנדה שיצא למלחמת גבורה נגד גברת זקנה בת שבעים וחמש חסרת מגן?"

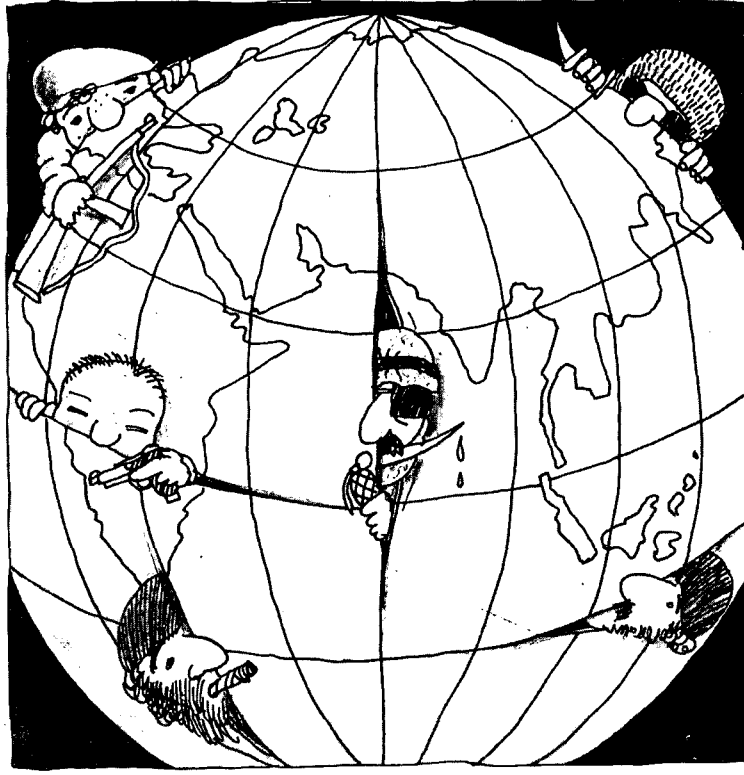
עמדת האו"ם

בהקשר זה יש להתייחס, למאמצים האומ-
ללים של האו"ם. לפני שנתיים, לאחר האיום
שביתתה כלל עולמית של טייסי חברות
התעופה, קיבלה העצרת הכללית החלטה
פוטרת ופשרנית, שלדעתנו הייתה לא מספקת
ולא יעילה. מצער לציון כי רוב איגודי הטייסים
לא נקטו עמדה תקיפה ולא תבעו החלטה
ברורה, חד-משמעית ובעלת שיניים. ב-1972,
בעקבות רצח האתלטים הישראלים במינכן,

העמיד המזכיר הכללי של
האו"ם הצעת החלטה על נושא
הטרור בעצרת הכללית. בהצעת
החלטה זו דנים בכל ישיבה
של העצרת הכללית, מאז 1972,
ועדיין לא אשרוה. בינתיים
רוקנה הצעה זו מכל תוכן והיא
רק מדגישה את חוסר האונים
של האו"ם. ארבעת הסעיפים
האופרטיביים של הצעת הח-
לטה כפי שהיא נראית כיום,
בשנה השביעית של הדיונים
על ההצעה, מנוסחים כלהלן:
• העצרת מביעה עניין רב
בפעולות טרור בינלאומי
המסכנות חיי אדם חפים מפשע
או פוגעות בחירויות יסוד.
• העצרת תובעת ממדינות
להמשיך ולחפש פתרונות
בדרכי שלום וצדק לשורש
הסיבות המעוררות פעולות
אלימות כאלה.
• העצרת מאשרת מחדש את
הזכות הבלתי מעוררת
להגדרה עצמית ולעצמאות
של כל העמים תחת משטרים
קולוניאליים או גזעניים
וצורות אחרות של שלטון זר,
וסומכת ידה על חוקיות מאבקם,

במיוחד מאבקם של תנועות שחרור לאומי,
בהתאם למטרותיה ולעקרונותיה של האמנה
וההחלטות הרלבנטיות של מוסדות האו"ם.
• העצרת מגנה את המשך פעולות הדיכוי
והטרור של משטרים קולוניאליים, גזעניים
וזרים המיועדים לשלול מעמים את זכותם
החוקית להגדרה עצמית ולעצמאות, לזכויות
אנושיות אחרות ולחירויות יסוד.
בולט, הן בכותרת והן בגוף ההחלטות,
השימוש הרב במילים, "אבל", "אם", "אולי"
לגבי ארגוני הטרור ותומכיהם בגוש הסובייטי,
בגוש הערבי ובחלק מהעולם השלישי. עובדה
שאין לחלוק עליה, היא שהאו"ם טרם הצליח
להעביר החלטה בעלת שיניים על הטרור
הבינלאומי. נייר העבודה על שורש הסיבות
לטרור הבינלאומי הוא מסמך מאיר עיניים
ביותר. עיקרו של המסמך הוא בחינה מקיפה של
"שורש הסיבות", שנוצל למען סכל כל ניסיון
חיובי בהצעת החלטה או אמנה. תחת ראש
הפרק: "שאיפה לשליטה, ניצול, התפשטות,
הגמוניה, אימפריאליזם וכו'", הגורמת: "לטרור
מסיבות בעלות אופי פוליטי" (ישנן שמונה

סיבות כאלו) ו"לטרור מסיבות בעלות אופי
כלכלי וחברתי" (ישנן שש סיבות כאלו), אנו
מוצאים בטיטת הדו"ח של ועדה שהוקמה אד-
הוק לטרור בינלאומי מיום 5 באפריל 1979, כי:
"הוצע שסיבה נוספת תצורף לרשימה שבנייר
העבודה, והיא, התעלמותן של מדינות מכל
הקשור בקבוצות וארגונים של ארצות פשיסט-
יות, וציוניות, כולל גזענות, שלטון גזעני, מדי-
ניות אפרטהייד והשמדת עם".
בזכרנו את ההחלטה המפורסמת שנתקבלה

הקבוצות הקיימות. אף כי מספר האנשים
המעורבים בטרור כיום קטן אולי מאשר בשנים
1970-1973, הרי אלה הפעילים מתוחכמים יותר
ב"מלאכתם". בקצרה, הטרוריסטים של היום
מקצועיים יותר, מאורגנים טוב יותר ומסורים
יותר מחבריהם בתחילת שנות השבעים. הדבר
בולט במיוחד לאור העובדה שההפסדים
הגדולים ביותר לעסקים נגרמו ע"י מבצעי טרור
מורכבים, במיוחד תקיפות מתקנים וחיטפות.
שני סוגי מבצעים אלה מוערכים ב-54,228,000

דולר מכלל ההפסדים הירועים
המיוחסים לטרור שהגיעו לסך
362,306,000 דולר. בנוסף לכך
הסתכמו מבצעים אלה עד סוף
1978 ב-1,349 הרוגים, 902
פצועים ו-3,705 בני ערובה.
שיתוף הפעולה בקרב הטרור
הבינלאומי הולך וגובר. יותר
ויותר קבוצות מספקות זו לזו
נשק, מקלט וסיוע אחר. יש
למעשה עדות שקיימת "תעשיית
סיוע" לטרור באירופה בצורת
ארגונים המיועדים בראש
וראשונה, או בלעדית, לתת
אימונים, מסמכים וצורות סיוע
מיוחדות אחרות לתנועות
מהפכניות בכל קצות העולם.
עד כמה מסועפת רשת בינ-
לאומית זו ניתן ללמוד מ"פרשת
קרלוס" המפורסמת והקוררת
ביותר בצרפת, ומהמשכה
הדראמטי בווינה, לא מכבר.
המערכת הפוליטית הבינ-
לאומית שנתעצבה לאחר
המלחמה, נראית כמשהו
משתנה, בלתי יציב, על כל
המשמעות הקשורה ביכולת של
שמירת סדר בינלאומי יעיל.
ארגוני הטרור נהנים ממצב

עניינים כללי זה בדרכים רבות. בין היתר הם
יצרו אווירה של חוקיות לפעולותיהן של
קבוצות טרור, הטוענות למהפכניות שמאלית
או למעמד של תנועת שחרור לאומית, הם
סיכלו מאמצים לפתח אמצעי נגד יעילים יותר,
אפשרו קשרים על-לאומיים ושיתוף פעולה בין
קבוצות טרור, וכך צמח מספר ניכר של ארגונים
לאומיים, על-לאומיים ובינלאומיים המעניקים
לתנועות שחרור לאומיות ולגופים "פרוגרסיבי-
ים" אחרים, סיוע ישיר ועקיף בצורות מגוונות.

בלימת הטרור — בעזרת העולם החפשי
המקום האחרון לחפש בו תמיכה או אהדה
במאבק נגד טרור בינלאומי הוא האו"ם. רק
לעמדה איתנה וחד-משמעית של העולם החפשי
ושל ארה"ב במיוחד, אשר תוציא את הטרור
מחוץ לחוק, ואשר תטיל סנקציות על מתן מקלט
או סיוע לטרוריסטים, יש סיכויי לבלום את
פעילות הטרוריסטים. החוקים אשר הוצעו על-
ידי הסנטורים ריבקוף והיינץ בארה"ב, מצביעים
על סוג התחיקה שעשויה להיות סנקציה
להרתעת מדינות המסייעות לטרור. נדמה לי

עלי-ידי העצרת הכללית ב-10 בנובמבר 1975,
נקל לראות כיצד יפעל כל מוסד באו"ם להצדקת
כל פעולת טרור, שבוצעה נגד ישראל.
ביולי 1976, בעת הוויכוח על אנטבה, הודיע
הנציג של הרפובליקה הפדרלית הגרמנית, על
בזנות ממשלת גרמניה להציע אמנה נגד תפיסת
בני ערובה. הדבר הוצג ע"י שר החוץ גנשר
בעצרת ב-1976. עד עתה לא עבר ולא נתקבל.
שוב אותה סחבת, אותן הסתייגויות, אותן
התנגדויות, אותו מכוא בלתי מוזק לכאורה, או
הניסוח המיועד להוציא פעולות טרור מכלל
ביצוע ההחלטה, בתחבולות שנונות או לא כל
כך שנונות, שהתרגלנו אליהן באומות המאוחד-
ות.

"תעשיית סיוע" לטרור
ומצב הטרור הולך ורע. למרות שמספר מקרי
הטרור פחת במקצת ב-1978, לעומת השיא ב-
1977, הרי שהנטייה הכללית מאז 1974 היא חדה
כלפי מעלה. הגידול הניכר בפעולות מורכבות
(רציחות, חטיפות והתקפות על מתקנים) הוא
משמעותי ומצביע על שיפור יכולתן של

שהצעות הסטוריים תוכלנה להנחות ממשלות בהחלטותיהן בבעיה זו. אין זה ריאלי לחלוטין לצפות להתפתחויות חיוביות כלשהן שיתרחשו באו"ם בנושא הטרור, כמו גם בנושאים אחרים. התקווה היחידה למדינות החפשיות בהנהגת ארה"ב, ולדוגמה, לחשע של אירופה היא לחייב עצמן באמנה נגד טרור, עם סנקציות בינלאומיות, אמנה אשר תחייב אותן למעשים. אין נוסחת פלא שניתן להעניק לממשלות כפתרון לבעיית הטרור, פתרון שיתן כיוון, טווח, ובהירות ההכרחיים לניהול ולתיאום הכישורים והמשאבים המגוונים הנדרשים למאבק, פתרון שאפשר לארוג אותו לתוך האריג הכללי המהווה את האינטרס הלאומי והבינלאומי של המדינה. ואכן מספר דרכי פעולה משולבות עשויות להיות יעילות במידה שווה. אולם יש להדגיש שמודיעין, ניתוח רב-דיספלינרי, גמישות, ותיאום כולל (הן בין מדינות והן בתוך המדינה) הם יסודות חיוניים בתכנון ובביצוע

אסטרטגיה נגד טרור, אסטרטגיה שהיא הולמת או פוגעת מוערית בערכיה של המדינה ובמטרותיה במדיניות החוץ במונחים של מחיר כלכלי, חברתי, ופוליטי.

סיכום

דנים אנו בבעיה המהווה לפי הבנתנו את האיום הממשי הגדול ביותר לתרבותנו. סוכנות הביון המרכזית האמריקנית אשרה לאחרונה, כי מתקן גרעיני זעיר, הנישא על גב אדם, קיים בפועל, והשימוש בו אינו אלא מלאכת הדיוטות. אירופה נאנקת בחבלי לידה של טרור מסוכן ההולך וגדל. כך גם אמריקה הלטינית. בדרום אסיה ובמזרח צומחת סכנה חדשה לחברה המערבית — צורה קיצונית של אסלם, אליס בשמרנותו ופנאטי, אשר השתלטה על ארצות אחרות כמו אירן ופקיסטן, ומאיימת על אחרות. איום זה מחמיר עוד יותר כשנזכרים בעובדה שקיצוניות זו קשורה בפוטנציאל הדרוש לכל

טכנולוגיה מודרנית. הציביליזציה של המאה העשרים תלויה בחברות בעלות עושר אגדי החיות בימי הביניים. פקיסטן בונה כיום, בתחבולות הסוואה שונות, מתקנים גרעיניים בסיוע כספי לובי. צרפת מסייעת לפקיסטן בפרוייקט זה, כשם שהיא מסייעת לעיראק בפיתוח יכולת גרעינית. כאן טמונה הסכנה הגדולה לחברתנו. נושא חשוב הראוי להרחבה! לאחרונה הכחישה פקיסטן את עובדת בניית המתקן אך העובדות קיימות. המדינות החפיות חייכות, על כן, לחבור יחדיו כדי להעניק משמעות ושיניים להתנגדות לטרור, להוצאתם מחוץ לחוק של יסודות אלה, אשר יביאו את חברתנו לסף שואה, ולהיאבק במדינות המסייעות להם.

אין מקום לפשרות. אם החברה החפשית לא תתעורר לסכנה, תאיים הסכנה על עצם קיומה. אנו חייבים את הדבר לעצמנו, לילדינו ולדורות הבאים.

